

2020-04-08

VD-stab
Annika Wallenskog

Statsrådsberedningen
Statsrådet Lena Hallengren,
Socialdepartementet
Statsrådet Ardalan Shekarabi,
Socialdepartementet
Statsrådet Magdalena Andersson,
Finansdepartementet
Statsrådet Lena Micko,
Finansdepartementet

Hemställan - ändring i förordning SFS 2020:293

Regeringen har den 3 april 2020 beslutat om ”Förordning om statsbidrag till regioner och kommuner för att ekonomiskt stödja verksamheter inom hälso- och sjukvård respektive socialtjänst till följd av sjukdomen covid-19”. I förordningen finns detaljregler om vad kommuner och regioner ska få ersättning för och även hur det ska gå till rent praktiskt.

Hemställan

SKR hemställer att:

1. Förordningen SFS 2020:293 ändras så att det läggs in en garanti att staten ersätter regioner och kommuner för skäligena merkostnader inom hela hälso- och sjukvården, inklusive tandvård och socialtjänsten med anledning av Covid-19, enligt nedan.
2. Tiden för beslut om vilka merkostnader regionen eller kommunen har rätt till tidigareläggs och kan med fördel delas upp på två tidpunkter, varav den första avser beslut gällande ersättning enligt en schablon och ytterligare ett beslut gällande merkostnader utöver schablonen.
3. Förordningen förändras så att det framgår att regeringens intention är att ersättning ska utgå med så litet administrativt merarbete för kommuner och regioner som möjligt.

Garanti för att merkostnader för hälso- och sjukvården täcks

SKR ser det som mycket viktigt att regeringen håller det löftet som givits, nämligen att staten ska ansvara för de merkostnader som kommuner och regioner har och kommer att få med anledning av pandemin. Förordningen SFS 2020:293 anges endast att statsbidrag lämnas för att stödja kommuners och regioners verksamheter för merkostnader.

I den beslutade förordningen framgår att kommuner och regioner inte kommer att kunna garanteras att få full kostnadstäckning för de merkostnader de haft med anledning av Covid-19.

Enligt förordningen ska kommuner och regioner få kostnader ersatta från den 1 mars trots att Covid-19 klassades om till allmänfarlig sjukdom 31 jan 2020. SKR förordar/menar att merkostnader skulle utgå från den 1 februari då Covid-19 klassades om till allmänfarlig sjukdom den 31 jan 2020.

Förordningen reglerar tillika att ersättningen ska täcka kostnader inom hälso- och sjukvårdsverksamheten, och socialtjänstverksamhetens omsorg när det gäller omsorg om äldre personer och personer med funktionsnedsättning. Inom närliggande områden kommer kommunerna förutom de nämnda att ha stora kostnadsökningar för bland annat ekonomiskt bistånd, rekrytering av vikarier, våld i nära relationer, spelmissbruk och annat missbruk. Inom regionerna kommer det till följd av Covid-19 att uppstå en stor vårdskuld för alla patienter som inte ha kunnat få vård och behandling till följd av Covid-19. Även regionernas tandvård, kollektivtrafik och annat påverkas kraftigt av förlorade intäkter och eftersatt behandling. Beskedet om de 15 miljarder i generella statsbidrag var ett välkommet besked och kommer underlätta för kommuner och regioner, men det är i sammanhanget viktigt att påpeka att de enligt våra beräkningar inte räcker för att täcka dessa merkostnader, utan kompenserar för minskade skatteintäkter.

Det framgår att full kostnadstäckning inte kommer att utgå genom formuleringen i § 3 i förordningen, som reglerar att ”Statsbidrag får, **i mån av tillgång på medel**, lämnas till regioner och kommuner”, samt det som anges i § 6 att ”**Socialstyrelsen får prioritera mellan inkomna ansökningar** och ge företräde till ansökningar från de regioner och kommuner som bedöms ha störst behov av ekonomiskt stöd till följd av sjukdomen covid-19”. SKR har förståelse för att staten inte kan ge kommuner och regioner mer medel än de kostnader de haft och att staten har begränsade resurser, men en tydligare garanti om att sektorn ska få ersättning för de **skäligena** merkostnader de haft till följd av Covid-19 bör anges i förordningen.

Tidsaspekten viktig för stabila planeringsförutsättningar

Enligt förordningens § 5 ska ”Socialstyrelsen pröva frågor om statsbidrag enligt denna förordning. En ansökan om statsbidrag ska ha kommit in till Socialstyrelsen senast den 30 november 2020”. Efter detta ska Socialstyrelsen prioritera mellan ansökningarna. Detta innebär att det kommer att ta lång tid innan regioner och kommuner kommer att kunna veta vilka kostnader de kommer att få ersättning för. Om en garanti skulle utfärdas i förordningen om att staten ersätter skäligena merkostnader skulle detta inte vara något problem, men utan sådana garantier blir planeringsförutsättningarna mycket instabila. Detta kan leda till att kommuner och regioner tvingas hålla nere sina kostnader, eller genomför besparingar för att klara ekonomin för att inte riskera underskott, vilket i sin tur kan bidra till att de ytterligare

förstärka konjunkturedgången, eller att de får ekonomiska svårigheter. För att kommuner och regioner ska få bra planeringsförutsättningar krävs ett löfte om att få merkostnaderna täckta. En första avstämning gällande vilka merkostnader de haft bör göras den 1 augusti så att en delutbetalning kan göras tidigt under hösten.

Får inte föranleda mer administration

Förordningen som regeringen nu beslutat om har i stora stycken liknande lydelse som den förordning som regeringen beslutade om i samband med att kommunerna fick ersättning för migrationskostnaderna efter flyktingkrisen 2015. Under 2016 arbetade ca 620 årsarbetare, varav 490 i kommunerna med att rekvirera och betala ut ersättning för de migrationskostnader kommunerna hade. Detta ledde, förutom till ökad administration, också till stora förseningar med otydlighet om huruvida kommunerna hade rätt till ersättning eller ej. Många gånger fick inte heller kommunerna ersättning för de kostnader de haft trots att Migrationsverket såg dem som skäligen. Fördröjningen var så lång att Migrationsverket vid två årsskiften fick göra a'conto-utbetalningar till kommunerna på många miljarder kronor. Att denna förordning innehåller liknande formuleringar medför att risken är betydande att ett liknande förfarande upprepas.

För att ersättningen ska fungera smidigt kan ett alternativ i stället vara att ersätta baserat på schabloniserade kostnader inledningsvis. Dessa kan exempelvis baseras på DRG-kostnader för vård av patienter i sjukvård och intensivvård, dygnskostnader inom äldreomsorg, eller inom omsorg för funktionsnedsatta, kombinerat med ansökningsförfarande för merkostnader utöver detta. Alternativt kan en schablon för ersättning baseras på de merkostnader som några exempelkommuner /exempelregioner, haft för Covid-19 kombinerat med hur antalet personer med Covid-19 som tagits om hand i regionen / kommuner, och en generell schablon till alla regioner och kommuner.

I annat fall kan kommunen eller regionen, som underlag för ersättning exempelvis jämföra de kostnader regionen haft under månaderna mars, april och maj, med hur höga kostnaderna varit i genomsnitt de senaste åren med avräkning för pris- och löneökningar samt demografi.

Detta skulle senare kunna följas upp efter ytterligare några månader inom de verksamheter som avses. Det räcker med andra ord att regioner och kommuner behöver ansöka om merkostnader de haft utöver en schabloniserad kostnad. Resterande ersättning skulle kunna betalas ut till kommuner och regioner utifrån en schablon relaterat till antalet fall samt en generell schabloniserad ersättning till alla.

Slutligen är det viktigt att Socialstyrelsen som är den myndighet som ska handlägga ersättningarna får ett uppdrag att inte kräva in för detaljerad redovisning, utan i stället utgå från tillitsprincipen och hellre göra stickprov, för att kontrollera riktigheten i den uppgifter regioner och kommuner skickar in.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Knappe
Ordförande

Anders Henriksson
2:e vice ordförande